

Til Stortingets helse- og omsorgskomite

Oslo, 15.09.2020

Høringsnotat – Forslag til ny e-helselov

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 67 500 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag.

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) takker for muligheten til å komme med innspill til forslaget til ny e-helselov, Prop. 65L (2019-2020).

HLFs hovedpunkter:

- HLF ber Stortinget sikre at ny e-helselov stiller krav til universell utforming av alle e-helsesystemer, inkludert teksting av alt talebasert innhold.
- HLF ber Stortinget sikre at ny e-helselov stiller krav til brukermedvirkning.
- HLF ber Stortinget etterspørre hvordan departementet, i prosessen med å utarbeide ny e-helselov, har vurdert Norges forpliktelser etter menneskerettighetskonvensjonene.

Universell utforming

Det norske samfunnet gjennomgår for tiden en rask digitalisering. For å sikre at alle borgere kan delta i samfunnet må digitale løsninger være universelt utformet. Utkastet til ny e-helselov nevner ikke universell utforming. HLF mener det er helt nødvendig at e-helseloven stiller krav til universell utforming. Det er ingen tekniske problemer med å gjøre digitale løsninger universelt utformet, og det er lite kostnadskrevende så lenge dette tas med allerede i planleggingsstadiet.

For hørselshemmede er mangelen på teksting av tale og/eller skrivetolking i digitale plattformer et stort problem. Koronasituasjonen har vist at det er store mangler når det gjelder å gjøre teknologi mulig å bruke for alle. Digitale møtetjenester som Zoom, Teams og andre har utfordringer knyttet til teksting. Hensyn til smittevern og personvern gir barrierer for digital tilgjengelighet. For eksempel er det ikke tillatt å ha med skrivetolk eller annen støtte i videokonferansesamtaler med lege. For hørselshemmede er ikke automatisert chat (chatbot) og koronatelefon en likestilt tilgang til helsetjenesten. Derfor må den nye loven ha krav om universell utforming som inkluderer teksting/skrivetolking av alt talebasert innhold, uten unntak. Universell utforming er helt nødvendig for noen, men gir bedre og likestilte tjenester for alle.

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) ber Stortinget sikre at ny e-helselov stiller krav til universell utforming av alle e-helsesystemer. Dette kan gjøres ved:

- et nytt punkt g) under § 5: «Sikre inkluderende prosesser og at alle digitale løsninger er universelt utformede»
- krav til universell utforming under § 6 1. ledd 2. punktum: «Norsk Helsenett SF skal på et egnet sikkerhetsnivå gjøre følgende nasjonale e-helseløsninger universelt utformet og tilgjengelige for virksomheter i helse- og omsorgstjenesten:»

¹ Engdahl B, Tambs K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the Nord-Trøndelag Hearing Loss Study. *Int J Audiol.* 2005; 44, 213-230.
http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25.6102&MainContent_6263=6496:0:25.6109&Content_6496=6178:50246:25.6109:0:6562:14:::0:0

Brukermedvirkning

For å sikre e-helseløsninger som kan brukes av alle må det gjennomføres inkluderende prosesser og brukermedvirkning. Her må funksjonshemmedes organisasjoner involveres og spille en viktig rolle i å teste e-helseløsningene. Plikten til brukermedvirkning går blant annet frem av norske myndigheters forpliktelser etter FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

HLF ber Stortinget sikre at ny e-helselov stiller krav til brukermedvirkning. Dette kan gjøres ved:

- enten å tydeliggjøre og understreke at dette skal gjøres gjennom forskrift i henhold til forslaget § 6 siste ledd
- eller å flytte brukermedvirkningsbestemmelsen fra forskriftsnivå inn i lovens § 6.

Menneskerettslige forpliktelser

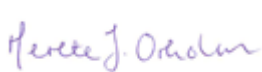
Norske myndigheter har fått kritikk av FNs overvåkningsorganer for manglende universell utforming av digitale løsninger. Norge ble eksaminert for første gang for sin oppfølging av CRPD våren 2019. FN-komiteen kritiserte blant annet Norge for manglende lovkrav til universell utforming av varer og tjenester. Videre har norske myndigheter fått kritikk av FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-komiteén) for ikke å sikre universell utforming av digitale løsninger. I dialogen med FN-komiteen fremhevet norske myndigheter at menneskerettsforpliktelsene tas med i vurderingene av alle lovutviklingsprosesser. HLF lurer derfor på hvorfor eksempelvis Likestillings- og diskrimineringsombudet ikke er inkludert som høringsinstans?

HLF ber Stortinget etterspørre hvordan departementet har vurdert Norges forpliktelser etter menneskerettskonvensjonene i prosessen med å utarbeide ny e-helselov.

HLF ønsker lykke til med det videre arbeidet. Ved spørsmål eller ytterligere informasjon, kontakt interessepolitisk rådgiver Hildegunn Fallang på fallang@hlf.no eller +47 98616454.

Med vennlig hilsen

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund)

Merete J. Orholm
Politisk sjef

Hildegunn Fallang
Interessepolitisk rådgiver